

та товщиною вовни ($r=-0,248$, $t_d= 4,1$), а також характером звивистості і довжиною волокна ($r= -0,099$, $t_d= 1,6$).

Таким чином, встановлена висока вікова повторюваність живої маси, довжини, вирівняності вовни та характеру звивистості, яка дає можливість прогнозувати продуктивність овець. Виявлена наявність позитивних зв'язків між ознаками, що забезпечує збільшення ефективності селекції.

УДК 637.115

В.І.БАРАБАШ

ЕТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ КОРІВ МАШИННОМУ ДОЇННЮ

Інститут тваринництва центральних районів УААН

Спроможність великої рогатої худоби до навчання має велике значення для технологічної системи: "людина – тварина – машина". Так, інструментальне і опосередковане або взаємне навчання дозволяє тваринам, на основі наслідування, придбати набір різноманітних елементів поведінки, необхідних для виживання і розмноження у складних умовах сучасних технологій виробництва молока.

Навчання машинному доїнню це дуже важкий процес вироблення складних форм інструментально-технологічної поведінки у корів, від якого залежить успіх їх подальшого використання. Для того, щоб отримати ласий корм під час машинного доїння, корові треба навчитися складним формам поведінки не тільки в стаді, а і в своїй технологічній групі, дотримуючись при цьому індивідуальної дистанції, яка залежить від її ієрархічного рангу, за оптимальної взаємодії зі стадом, доїльною установкою, дояркою та обслуговуючим персоналом.

Особливо ускладнюється цей процес, якщо він проводиться з тваринами вперше, або після їх переведення із зимового індивідуального доїння в приміщеннях на безприв'язне групове утримання та доїння на доїльних майданчиках літнього табору. Як правило, таке навчання, пов'язане з надзвичайними навантаженнями на нервову систему корів, призводило до дуже великих втрат молока, обумовлених зоопсихологічним стресом. Тому навчання корів новому способу доїння краще здійснювати поступово, без різкого переведення в нові умови.

Перед навчанням новому способу машинного доїння, корів треба подоїти на старому місці, а потім уже знайомити їх з новими умовами утримання і доїння. Для цього треба в нових умовах на протязі 3-5 днів перепускати корів через доїльні майданчики і давати їм ласий корм із годівниць, якими обладнуються доїльні установки. Тварини повинні йти на доїння відповідно природній ієрархічній черзі, порушення, прискорення або гальмування якої призводить до зниження удою. Під час навчання машинному доїнню виключаються окрики та бійки тварин і таке інше, що веде до порушення окситоцинового рефлексу молоковіддачі. Психіка корів і внутрішній настрій рефлексу молоковіддачі невіддільні в цей час від їх поведінки, що зовні виявляється у

вигляді рухової активності, яку також не можна прискорювати або гальмувати. При цьому складні форми інструментально-технологічної поведінки виробляються і гальмуються у корів за такими ж законами, що й умовні рефлекси. В той же час інструментально-технологічне навчання корів машинному доїнню відрізняється від вироблення умовних рефлексів тим, що хід подій при його здійсненні залежить не тільки від самої тварини, а й від роботи доїльної установки, а також від "своєї" або "чужої" доярки, яка її навчає.

За звичай для навчання треба 9-12 разів проводити корів по технологічній лінії. Поведінка тварин під час навчання регулюється на основі елементів дресирування (наштовхування) тварини на виконання прийому, пов'язаного з інструментальним та імітаційним (на виду в інших тварин технологічної групи) навчанням, а також шляхом демонстрації первісткам справжнього доїння лактуючих корів. У ході навчання у тварин поступово припиняються обумовлені страхом орієнтувальні та агоністичні реакції від звуків доїльної установки, тактильного контакту з дояркою і доїльним апаратом, упорядковуються спрямованість і послідовність складових навички та скорочується тривалість рухів, нормалізується молоковіддача і стабілізується величина удоїв. Завдяки багаторазовому методичному повторенню навички, яка виробляється, корови звикають до нової навколишньої обстановки і до нового способу доїння. Поступово ця навичка закріплюється і стає у тварин стереотипною і автоматизованою.

Таким чином, у молочному скотарстві слід більше приділяти уваги правильному навчанню корів машинному доїнню, тому що це дозволяє своєчасно і без великих втрат молока вводити їх в експлуатацію.

УДК 636.22/28.634.022

В.І.БАРАБАШ, Л.В.ТИХОНОВА, А.А.ЛОЗА, М.В.КОЗЛОВСЬКА
ГРАФОАНАЛІТИЧНИЙ МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ ГАПЛОЇДНИХ
ГЕННИХ КОМПЛЕКСІВ ЗА РІВНЕМ ПОКАЗНИКІВ МОЛОЧНОЇ
ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ

Інститут тваринництва центральних районів УААН

За даними П'яновської (1968) Маринчук (1996) розрахував розмірність між генними комплексами і узагальненими показниками молочної продуктивності корів трьох порід, якою скористався для визначення вмісту жиру в молоці, по 40 маркерних гаметах, у корів червоної степової породи.

Виходячи з цього нами також були розраховані рівняння і збудовані графіки математичних залежностей між генними комплексами та середньолактаційними показниками вмісту жиру і білка, а також удою і вмісту жиру в молоці корів голштинської породи з наступною їх прив'язкою до згаданих розмірностей (мал.1).

Отриманий нами графік дає змогу оперативного визначення за рівнем показників молочної продуктивності (наприклад, за вмістом жиру в молоці) корів, які відносяться до будь-яких гомозиготних генних комплексів, утворених зчепленими казеїновими блоками у поєднанні з генами бета-лакто-